HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

15 septembrie 2011 *

În cauzele conexate C-483/09 și C-1/10,

având ca obiect cereri de pronunțare a unor hotărâri preliminare formulate în temeiul articolului 35 UE de Audiencia Provincial de Tarragona (Spania), prin decizia din 15 septembrie 2009, modificată prin decizia din 8 octombrie 2009, și prin decizia din 18 decembrie 2009, primite de Curte la 30 noiembrie 2009 și, respectiv, la 4 ianuarie 2010, în procedurile penale împotriva

Magatte Gueye (C-483/09),

cu participarea:

X,

și

Valentín Salmerón Sánchez (C-1/10),

* Limba de procedură: spaniola.

cu participarea:

Y,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul J.-C. Bonichot, președinte de cameră, domnii K. Schiemann, L. Bay Larsen (raportor), doamna A. Prechal și domnul E. Jarašiūnas, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,
grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 3 martie 2011,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru guvernul spaniol, de doamna N. Díaz Abad, în calitate de agent;

— pentru guvernul german, de domnii T. Henze și J. Möller, precum și de doamna S. Unzeitig, în calitate de agenți;

— pentru guvernul italian, de doamna G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de domnii P. Gentili și L. Ventrella, avvocati dello Stato;

— pentru guvernul olandez, de doamnele C. Wissels și M. de Ree, în calitate de agenți;

— pentru guvernul austriac, de domnul E. Riedl, în calitate de agent;

— pentru guvernul polonez, de domnul M. Szpunar, în calitate de agent;

— pentru guvernul suedez, de doamnele C. Meyer-Seitz și S. Johannesson, în calitate de agenți;

— pentru guvernul Regatului Unit, de doamnele H. Walker și J. Stratford, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Europeană, de domnul R. Troosters și de doamna S. Pardo Quintillán, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 12 mai 2011,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererile de pronunțare a unor hotărâri preliminare privesc interpretarea articolelor 2, 8 și 10 din Decizia-cadru 2001/220/JAI a Consiliului din 15 martie 2001 privind statutul victimelor în cadrul procedurilor penale (JO L 82, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 104, denumită în continuare „decizia-cadru”).

2 Aceste cereri au fost formulate în cadrul unor proceduri penale declanșate împotriva domnului Gueye și, respectiv, a domnului Salmerón Sánchez, care sunt urmăriți penal pentru nerespectarea interdicției, stabilită cu titlu de pedeapsă accesorie, de a se apropia de victimele lor de sex feminin care au fost supuse, în cadrul familial, unor rele tratamente pentru care făptuitorilor le-au fost de asemenea aplicate pedepse principale.

Cadrul juridic

Reglementarea Uniunii

3 Decizia-cadru a fost adoptată, în special, în temeiul articolului 31 alineatul (1) UE, care prevede, la litera (c), că acțiunea comună în domeniul cooperării judiciare în materie penală vizează, printre altele, asigurarea compatibilității normelor aplicabile în statele membre, în măsura necesară îmbunătățirii acestei cooperări.

4 Potrivit considerentului (3) al deciziei-cadru, Consiliul European de la Tampere (Finlanda) a prevăzut, în cursul reuniunii sale din 15 și din 16 octombrie 1999, că trebuie elaborate norme minime pentru protecția victimelor criminalității, în special în ceea ce privește accesul acestor victime la justiție și dreptul lor la despăgubiri.

5 Considerentele (4), (8) și (9) ale deciziei-cadru au următorul cuprins:

„(4) Trebuie ca statele membre să își apropie actele cu putere de lege și normele administrative, în măsura necesară realizării obiectivului de a oferi un înalt grad de protecție victimelor infracțiunilor, indiferent de statul membru în care acestea se află.

[…]

(8) Este necesară apropierea normelor și a practicilor privind statutul și principalele drepturi ale victimelor, asigurându-se în special respectarea demnității victimelor, dreptul acestora de a informa și de a fi informate, de a înțelege și de a fi înțelese, de a fi protejate în diversele etape ale procedurii […]

(9) Cu toate acestea, dispozițiile prezentei decizii-cadru nu impun statelor membre obligația de a garanta victimelor un tratament echivalent cu cel al părților din proces."

6 Potrivit articolului 1 din decizia-cadru, în sensul acesteia:

„(a) «victimă» înseamnă persoana fizică care a suferit un prejudiciu […] [cauzat] direct de acte sau omisiuni care încalcă dreptul penal al unui stat membru;

[…]

(c) «procedură penală» înseamnă procedura penală, în conformitate cu dreptul intern aplicabil;

[…]

(e) «mediere în cauzele penale» înseamnă căutarea, înainte sau în cursul procedurii penale, a unei soluții negociate între victimă și autorul infracțiunii, cu medierea unei persoane competente."

7 Articolul 2 din decizia-cadru, intitulat „Respectarea și recunoașterea", prevede la alineatul (1):

„Fiecare stat membru asigură victimelor un rol real și corespunzător în sistemul său de drept penal. Acesta continuă să depună toate eforturile pentru a garanta victimelor un tratament corespunzător, care să le respecte demnitatea în cursul procedurii și să le recunoască drepturile și interesele legitime, în special în cadrul procedurii penale."

8 Articolul 3 din decizia-cadru, intitulat „Audierea și administrarea probelor", prevede, în cadrul primului paragraf, că „[f]iecare stat membru garantează victimelor posibilitatea de a fi audiate în cursul procedurii, precum și de a depune elemente de probă".

9 Articolul 8 din decizia-cadru, intitulat „Dreptul la protecție”, prevede:

„(1) Fiecare stat membru garantează un nivel corespunzător de protecție a victimelor și, după caz, a familiilor acestora […], în special în ceea ce privește siguranța și protecția vieții private a acestora, în cazul în care autoritățile competente consideră că există un risc grav de acte de represalii sau indicii de perturbare serioasă și în mod intenționat a vieții private a acestora.

(2) În acest scop și fără a aduce atingere alineatului (4), fiecare stat membru garantează posibilitatea adoptării, în cazul în care este necesar, în cadrul unei proceduri judiciare, a măsurilor corespunzătoare pentru protecția vieții private și a imaginii victimei, a familiei acesteia sau a persoanelor asimilate membrilor familiei sale.

(3) Fiecare stat membru asigură, de asemenea, că se va evita ca victimele și ceilalți infractori să se afle în contact în localurile judiciare, în afară de cazul în care acest lucru este impus de procedura penală. Fiecare stat membru prevede în acest scop, după caz, crearea progresivă, în localurile judiciare, a unor zone de așteptare separate pentru victime.

(4) În cazul în care este necesar pentru protejarea victimelor, în special a celor mai vulnerabile, față de consecințele depoziției făcute în ședință publică, fiecare stat membru garantează victimelor că vor putea beneficia, prin hotărâre judecătorească, de condiții de depunere a mărturiei care permit atingerea acestui obiectiv, prin orice mijloc adecvat, compatibil cu principiile fundamentale ale dreptului său intern.”

10 În sfârșit, potrivit articolului 10 alineatul (1) din decizia-cadru, „[f]iecare stat membru încearcă să promoveze medierea în cauzele penale pentru infracțiunile pe care le consideră adecvate pentru acest tip de măsură."

Reglementarea națională

11 Codul penal (Código Penal), în forma rezultată ca urmare a adoptării Legii organice 15/2003 din 25 noiembrie 2003 de modificare a Legii organice 10/1995 (Ley Orgánica 15/2003 por la que se modifica la Ley Orgánica 10/1995) (BOE nr. 283 din 26 noiembrie 2003, p. 41842, denumit în continuare „Codul penal"), prevede, la articolul 48 alineatul 2, care sunt efectele unei pedepse complementare de păstrare a unei anumite distanțe care nu îi permite persoanei condamnate să se apropie, în special, de victima sa.

12 Articolul 57 din Codul penal precizează care sunt cazurile și condițiile în care pot (alineatul 1) sau trebuie (alineatul 2) să fie impuse una sau mai multe dintre interdicțiile prevăzute la articolul 48 menționat după cum urmează:

„1. În cazul infracțiunilor de omor, avort sau lovire, al infracțiunilor contra libertății, al torturii și al infracțiunilor contra integrității morale, libertății sexuale, vieții private, dreptului la propria imagine și inviolabilității domiciliului […], instanța poate, ținând seama de gravitatea faptei sau de pericolul reprezentat de autorul acesteia, să stabilească în decizia sa una sau mai multe dintre interdicțiile prevăzute la articolul 48 […]

[…]

2. În ceea ce privește infracțiunile menționate la primul paragraf al alineatului (1) care au fost săvârșite împotriva actualului sau fostului soț sau împotriva unei persoane cu care condamnatul are sau a avut legături afective similare, chiar și în lipsa coabitării, […] se aplică în toate cazurile pedeapsa prevăzută la articolul 48 alineatul 2 [și anume, interzicerea apropierii de victimă], pentru o durată care nu poate depăși 10 ani, în cazul unei infracțiuni grave, sau 5 ani, în cazul unei infracțiuni mai puțin grave […]"

13 Din decizia de trimitere reiese că această pedeapsă de interdicție obligatorie se aplică pentru o perioadă care depășește cu cel puțin 1 an durata pedepsei închisorii aplicate sau pentru o perioadă cuprinsă între 6 luni și 5 ani, în cazul în care pedeapsa aplicată este de altă natură.

14 Durata minimă stabilită la 6 luni poate, în anumite situații, să fie redusă la 1 lună în conformitate cu articolul 40 alineatul 3 din Codul penal coroborat cu articolul 33 alineatul 6 din acesta.

15 Articolul 468 alineatul 2 din Codul penal, astfel cum a fost modificat prin Legea organică 1/2004 din 28 decembrie 2004 privind măsurile de protecție integrală împotriva violenței comise față de femei (Ley Orgánica 1/2004 de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género) (BOE nr. 313 din 29 decembrie 2004, p. 42166, denumită în continuare „Legea organică 1/2004"), prevede pedeapsa închisorii de la 6 luni la 1 an pentru orice persoană care nu se supune uneia dintre pedepsele prevăzute la articolul 48 din Codul penal, aplicată pentru săvârșirea unei infracțiuni a cărei victimă este una dintre persoanele menționate la articolul 173 alineatul 2 din Codul penal. Această din urmă dispoziție menționează, printre alții, soțul sau o persoană cu care făptuitorul are legături afective similare, chiar și în lipsa coabitării.

16 Legea organică 6/1985 privind puterea judecătorească (Ley Orgánica 6/1985 del Poder Judicial), astfel cum a fost modificată prin Legea organică 1/2004 (denumită în continuare „Legea organică 6/1985”), prevede la articolul 82 alineatul 1 că Audiencias Provinciales sunt competente în materie penală pentru a se pronunța, printre altele, asupra „[a]cțiunilor instituite de lege împotriva deciziilor pronunțate în materie penală de Juzgados de Violencia sobre la Mujer [instanțele competente în domeniul violenței comise împotriva femeilor] provinciale”.

17 Articolul 87 ter alineatul 5 din Legea organică 6/1985, introdus prin Legea organică 1/2004, interzice medierea în cazul tuturor infracțiunilor săvârșite în cadrul familiei.

18 În conformitate cu articolul 792 alineatul 3 din Codul de procedură penală (Ley de Enjuiciamento Criminal), nu se poate formula nicio cale de atac ordinară împotriva unor decizii precum cele care vor fi pronunțate în apel de instanța de trimitere în cauzele cu care este sesizată.

Procedurile principale și întrebările preliminare

19 Prin două hotărâri pronunțate în 2008 de Juzgado de lo Penal nr. 23 de Barcelona (Camera penală nr. 23 a Tribunalului de Primă Instanță din Barcelona) și în 2006 de Juzgado de Instrucción nr. 7 de Violencia Sobre la Mujer de El Vendrell (Tribunalul penal de Primă Instanță nr. 7 din El Vendrell, secția specializată în ceea ce privește infracțiunile de violență împotriva femeilor), domnii Gueye și Salmerón Sánchez au fost condamnați pentru rele tratamente aplicate în cadrul familial, printre alte sancțiuni, la o pedeapsă complementară constând în interdicția de a se afla la mai puțin de 1 000 de metri și, respectiv, de 500 de metri de victima lor sau de a lua legătura cu aceasta, pentru o perioadă de 17 luni, în primul caz, și de 16 luni, în cel de al doilea caz.

20 Deși aveau cunoștință de aceste interdicții aplicate în temeiul articolului 57 alineatul 2 din Codul penal, fiecare dintre cei doi condamnați, la relativ puțin timp după pronunțarea acestor pedepse complementare, și-a reluat conviețuirea cu victima sa, la cererea acesteia. Coabitarea dintre condamnați și victime a continuat până la momentul arestării lor, care a avut loc la 3 februarie 2009, în cazul domnului Gueye, și la 5 decembrie 2007, în cazul domnului Salmerón Sánchez.

21 Prin hotărârile pronunțate la 11 februarie 2009 și, respectiv, la 27 martie 2008, Juzgado de lo Penal nr. 1 de Tarragona (Camera penală nr. 1 a Tribunalului de Primă Instanță din Tarragona) i-a condamnat pe domnii Gueye și Salmerón Sánchez pentru nerespectarea pedepsei complementare privind interdicția de a se apropia de victima lor, în conformitate cu articolul 468 alineatul 2 din Codul penal.

22 În cadrul apelurilor formulate împotriva hotărârilor menționate, instanța de trimitere a audiat declarațiile persoanelor cu care au trăit în cuplu domnul Gueye și domnul Salmerón Sánchez timp de mai mulți ani înaintea momentului la care le-au fost aplicate sancțiunile și apoi, de asemenea, la momentul arestării lor.

23 În cadrul acestor declarații, persoanele în cauză au afirmat că deciseseră ele însele, în mod voluntar și în deplină cunoștință de cauză, să reia coabitarea cu condamnații, în pofida faptului că aceștia fuseseră sancționați penal pentru că le agresaseră anterior.

24 Potrivit acestor persoane, coabitarea lor cu domnul Gueye și cu domnul Salmerón Sánchez s-ar fi desfășurat normal timp de mai multe luni, până la data arestării acestora din urmă.

25 Prin intermediul apelurilor formulate la instanța de trimitere împotriva hotărârilor pronunțate de Juzgado de lo Penal nr. 1 de Tarragona, condamnații solicită să se constate că reluarea vieții comune liber consimțită de partenerele lor nu constituie infracțiunea de nerespectare a unei pedepse complementare de păstrare a unei anumite distanțe.

26 Instanța de trimitere consideră că eventuala menținere a pedepselor aplicate în primă instanță depinde de aspectul dacă este compatibil cu decizia-cadru caracterul obligatoriu al adoptării unor măsuri de păstrare a unei anumite distanțe în cazul infracțiunilor de violență în familie, chiar dacă victimele se opun unor astfel de măsuri.

27 Potrivit instanței menționate, nu pare să fie contestabil ca, în anumite situații, astfel de măsuri de păstrare a unei anumite distanțe să poată fi impuse chiar împotriva voinței victimelor. Instanța consideră însă că nivelul adecvat al protecției care trebuie acordate în mod concret victimelor unor infracțiuni comise în cadrul familial nu poate, în special în cazul unor infracțiuni de o gravitate redusă, să ducă la impunerea, fără excepție, a unei măsuri de păstrare a unei anumite distanțe adoptate fără să fi avut loc o apreciere prealabilă a împrejurărilor fiecărui caz specific.

28 În aceste condiții, Audiencia Provincial de Tarragona a hotărât să suspende judecarea cauzelor și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare, care sunt redactate identic în cele două cauze, C-483/09 și C-1/10:

„1) Dreptul victimei de a fi înțeleasă, afirmat în considerentul (8) al deciziei-cadru, trebuie interpretat ca fiind o obligație pozitivă a autorităților statului care au sarcina urmăririi și a sancționării activităților infracționale de a permite ca victima

să evalueze, să reflecteze și să își exprime opinia cu privire la efectele directe care pot rezulta asupra vieții acesteia din impunerea de pedepse făptuitorului cu care victima are o legătură de familie sau intens afectivă?

2) Articolul 2 din decizia-cadru […] trebuie interpretat în sensul că obligația statelor [membre] de a recunoaște drepturile și interesele legitime ale victimei impune luarea în considerare a opiniei victimei atunci când consecințele penale ale procesului pot compromite în mod fundamental și direct exercitarea dreptului acesteia la libera dezvoltare a personalității și a vieții private și de familie?

3) Articolul 2 din decizia-cadru […] trebuie interpretat în sensul că autoritățile de stat nu pot refuza să ia în considerare voința liberă a victimei atunci când aceasta se opune impunerii sau menținerii unei măsuri de păstrare a unei anumite distanțe, atunci când agresorul este un membru al familiei și nu se constată o situație obiectivă de risc de recidivă, atunci când se constată existența unui nivel de competență personală, socială, culturală și emoțională care exclude posibilitatea unei supuneri față de făptuitor sau, dimpotrivă, această măsură trebuie considerată pertinentă în toate cazurile având în vedere caracteristicile specifice ale acestor fapte penale?

4) Articolul 8 din decizia-cadru […], atunci când prevede că statele [membre] garantează un nivel corespunzător de protecție a victimei, trebuie interpretat în sensul că permite impunerea generalizată și obligatorie de măsuri de păstrare a unei anumite distanțe sau de interzicere a comunicării ca pedepse complementare în toate situațiile în care o persoană este victima unor fapte penale săvârșite în cadrul familiei, având în vedere caracteristicile specifice ale acestor infracțiuni, sau, dimpotrivă, articolul 8 menționat impune efectuarea unei aprecieri individualizate care să permită identificarea, de la caz la caz, a nivelului corespunzător de protecție ținând seama de interesele concurente?

5) Articolul 10 din decizia-cadru […] trebuie interpretat în sensul că permite excluderea cu caracter general a medierii în procesele penale privind infracțiuni săvârșite în cadrul familiei, având în vedere caracteristicile specifice ale acestor fapte penale, sau, dimpotrivă, medierea trebuie permisă și în acest tip de procese, apreciindu-se de la caz la caz interesele concurente?"

29 Prin Ordonanța președintelui Curții din 24 septembrie 2010, cauzele C-483/09 și C-1/10 au fost conexate pentru buna desfășurare a procedurii orale și în vederea pronunțării hotărârii.

Cu privire la competența Curții

30 Din Informarea privind data intrării în vigoare a Tratatului de la Amsterdam, publicată în *Jurnalul Oficial al Comunităților Europene* din 1 mai 1999 (JO L 114, p. 56), reiese că Regatul Spaniei a făcut o declarație în temeiul articolului 35 alineatul (2) UE, prin care a acceptat competența Curții de a se pronunța cu titlu preliminar, în conformitate cu articolul 35 alineatul (3) litera (a) UE, la cererea oricărei instanțe judecătorești din statul membru respectiv ale cărei hotărâri nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern.

31 În conformitate cu articolul 792 alineatul 3 din Codul de procedură penală, deciziile pe care trebuie să le pronunțe instanța de trimitere în procedurile principale nu sunt supuse vreunei căi de atac ordinare în dreptul intern.

32 Potrivit articolului 10 alineatul (1) din Protocolul nr. 36 privind dispozițiile tranzitorii, anexat la Tratatul FUE, atribuțiile Curții în temeiul titlului VI din Tratatul UE, în versiunea în vigoare înainte de intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, rămân

neschimbate în ceea ce privește un act precum decizia-cadru, care a fost adoptat înaintea acestei intrări în vigoare, inclusiv în cazul în care au fost acceptate în temeiul articolului 35 alineatul (2) UE.

33 În aceste condiții, Curtea este competentă, în conformitate cu articolul 35 alineatul (1) UE, să se pronunțe cu titlu preliminar cu privire la întrebările instanței de trimitere având ca obiect interpretarea deciziei-cadru.

Cu privire la admisibilitatea întrebărilor preliminare

34 Guvernele spaniol și italian susțin, în principal, că cererile de pronunțare a unor hotărâri preliminare sunt inadmisibile.

35 Precizând că, în procedurile principale, nu este vorba despre aplicarea unei pedepse de păstrare a unei anumite distanțe în temeiul articolului 57 alineatul 2 din Codul penal, guvernul spaniol susține, în primul rând, că nu este necesar să se stabilească dacă decizia-cadru se opune adoptării obligatorii a unei astfel de măsuri. În condițiile în care aceste proceduri se referă la aplicarea unei pedepse în temeiul articolului 468 alineatul 2 din Codul penal referitor la nerespectarea unei măsuri de păstrare a unei anumite distanțe aplicate anterior, întrebările preliminare adresate ar fi pur ipotetice.

36 În al doilea rând, chiar presupunând că respectivele întrebări se referă la articolul 468 alineatul 2 din Codul penal, guvernul spaniol precizează că problema ridicată în procedurile principale nu decurge din această dispoziție în sine, ci dintr-o interpretare a acesteia realizată de Sala de lo Penal del Tribunal Supremo (secția penală a Curții Supreme) în cadrul unui „acord lipsit de forță obligatorie” din 25 noiembrie 2008, din care reiese că „existența consimțământului femeii nu exclude caracterul penal al

faptei în sensul articolului 468 din Codul penal". Astfel, în realitate, întrebările preliminare ar privi interpretarea dreptului național, asupra căreia Curtea nu este competentă să se pronunțe în cadrul unei trimiteri preliminare.

37 Guvernul italian precizează în plus că, în cazul în care o interpretare a deciziei-cadru ar duce la un conflict între aceasta și dreptul național, respectivul conflict nu ar putea fi rezolvat printr-o interpretare a dreptului național conformă cu obiectivele deciziei-cadru. O astfel de interpretare conformă ar putea fi, cel mult, realizată *contra legem*, ceea ce dreptul Uniunii nu permite. În consecință, întrebările preliminare ar fi lipsite de interes și ar avea un caracter ipotetic.

38 În această privință, trebuie subliniat că, similar articolului 267 TFUE, articolul 35 alineatul (3) litera (a) UE supune sesizarea cu titlu preliminar a Curții condiției ca instanța națională „[să aprecieze] că o decizie în această privință îi este necesară pentru a pronunța o hotărâre", astfel încât jurisprudența Curții referitoare la admisibilitatea întrebărilor preliminare adresate în temeiul articolului 267 TFUE este, în principiu, aplicabilă cererilor de pronunțare a unei hotărâri preliminare introduse la Curte în temeiul articolului 35 UE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iunie 2005, Pupino, C-105/03, Rec., p. I-5285, punctul 29).

39 În cadrul cooperării dintre Curte și instanțele naționale instituite prin articolul 267 TFUE, revine numai instanței naționale sesizate cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată competența să aprecieze, în raport cu particularitățile cauzei, atât necesitatea unei hotărâri preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinența întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, în cazul în care întrebările adresate au ca obiect interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este,

în principiu, obligată să se pronunțe (a se vedea în special Hotărârea din 15 decembrie 1995, Bosman, C-415/93, Rec., p. I-4921, punctul 59, precum și Hotărârea din 12 mai 2011, Runevič-Vardyn și Wardyn, C-391/09, Rep., p. I-3787, punctul 30).

40 Cu toate acestea, având în vedere misiunea conferită Curții prin articolul 267 TFUE, aceasta nu se poate pronunța asupra unor întrebări adresate de o instanță națională atunci când este evident, printre altele, că interpretarea solicitată a dispozițiilor dreptului Uniunii menționate în aceste întrebări nu are nicio legătură cu realitatea ori cu obiectul procedurii principale sau atunci când problema este de natură ipotetică (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 octombrie 2008, Katz, C-404/07, Rep., p. I-7607, punctul 31 și jurisprudența citată).

41 În speță, întrebările adresate de instanța de trimitere urmăresc să se stabilească dacă sancțiunea de păstrare obligatorie a unei anumite distanțe aplicată cu titlu de pedeapsă complementară este ea însăși compatibilă cu decizia-cadru. Astfel, această instanță consideră că este necesar, în cadrul procedurilor penale referitoare la nerespectarea pedepselor de păstrare a unei anumite distanțe aplicate anterior, să se verifice dacă aceste pedepse, care au caracter obligatoriu și care trebuie să stea la baza condamnărilor pe care le va pronunța instanța de trimitere, nu încalcă ele însele decizia-cadru. Având în vedere aceste considerații, nu reiese că întrebările adresate ar fi ipotetice.

42 Pe de altă parte, trebuie precizat că, pentru a răspunde la întrebările adresate, Curtea se bazează pe interpretarea realizată de instanța de trimitere în ceea ce privește dispozițiile naționale în cauză, fără a o putea pune în discuție și fără a putea verifica exactitatea acesteia.

43 În sfârșit, în observațiile sale scrise, guvernul spaniol a indicat că interpretarea articolului 468 alineatul 2 din Codul penal pe care a realizat-o Sala de lo Penal del Tribunal Supremo în cadrul „acordului” său din 25 noiembrie 2008 nu exclude, în principiu, posibilitatea ca instanțele să se abată, în mod motivat, de la o astfel de interpretare. Prin urmare, în cazul în care Curtea ar răspunde la întrebările adresate că decizia-cadru se opune unei măsuri naționale precum cea în discuție în acțiunea principală, nu

este evident că o interpretare a dreptului național în conformitate cu decizia-cadru ar fi în mod necesar imposibilă în procedurile principale, contrar celor susținute de guvernul italian.

44 În aceste condiții, nu este evident că interpretarea deciziei-cadru solicitată de instanța de trimitere nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul procedurilor principale sau că problema ridicată este de natură ipotetică.

45 Prin urmare, cererile de pronunțare a unor hotărâri preliminare sunt admisibile.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la primele patru întrebări

46 Înainte de a examina primele patru întrebări, este necesar să se sublinieze că considerentul (8) al deciziei-cadru, care face obiectul primei întrebări, nu are, în sine, valoare juridică obligatorie (a se vedea Hotărârea din 25 februarie 2010, C-562/08, Müller Fleisch, Rep., p. I-1391, punctul 40).

47 Pe de altă parte, pe plan formal, este important să se arate că instanța de trimitere și-a limitat a doua, a treia și a patra întrebare la interpretarea articolelor 2 și 8 din decizia-cadru. O astfel de împrejurare nu împiedică însă Curtea să îi furnizeze elemente de

interpretare a dreptului Uniunii care pot fi utile pentru soluționarea cauzelor cu care este sesizată, chiar dacă, în speță, acestea se referă la o altă dispoziție a deciziei-cadru menționate, indiferent dacă instanța de trimitere s-a referit sau nu s-a referit la acestea în enunțul întrebărilor respective (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 mai 2011, McCarthy, C-434/09, Rep., p. I-3375, punctul 24).

48 În această privință, trebuie arătat că, deși statele membre sunt obligate să recunoască drepturile și interesele legitime ale victimelor în temeiul articolului 2 din decizia-cadru, articolul 3 primul paragraf din aceasta, interpretat în lumina considerentului (8), este cel care reprezintă temeiul obligației de a le garanta posibilitatea de a fi audiate în cursul procedurii penale.

49 Prin urmare, trebuie să se considere că, prin intermediul primelor patru întrebări adresate, care trebuie examinate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 2, 3 sau 8 din decizia-cadru trebuie interpretat în sensul că se opune posibilității ca o sancțiune de păstrare obligatorie a unei anumite distanțe cu o durată minimă, prevăzută de dreptul penal al unui stat membru cu titlu de pedeapsă complementară, să fie aplicată autorilor unor fapte de violență comise în cadrul familial, chiar dacă victimele acestora contestă aplicarea unei astfel de sancțiuni.

50 În această privință, este important de precizat că decizia-cadru nu cuprinde nicio dispoziție privind tipurile de pedepse și nivelul acestora pe care statele membre trebuie să le prevadă în legislația lor pentru a sancționa faptele penale.

51 La aceasta se adaugă faptul că decizia-cadru nu cuprinde nicio indicație că legiuitorul Uniunii, în limitele competențelor care îi sunt conferite prin Tratatul UE, ar fi intenționat să armonizeze sau, cel puțin, să realizeze apropierea legislațiilor statelor membre în ceea ce privește tipurile și nivelurile sancțiunilor penale.

52 Astfel cum reiese din considerentele (3) și (4) ale deciziei-cadru, aceasta urmărește numai să elaboreze, în cadrul procedurii penale, astfel cum este definită la articolul 1 litera (c) din decizia-cadru, norme minime pentru protecția victimelor infracțiunilor și să le ofere acestora un înalt grad de protecție, în special în ceea ce privește accesul lor la justiție.

53 Pe de altă parte, considerentul (9) al deciziei-cadru precizează că dispozițiile acesteia nu impun statelor membre obligația de a le garanta victimelor un tratament echivalent cu cel al părților din proces.

54 Decizia-cadru se caracterizează, în ceea ce privește structura și conținutul său, prin faptul că afirmă la modul general, în cadrul articolului 2, principalele obiective pe care urmărește să le atingă referitor la protecția victimelor și precizează, în cadrul următoarelor articole, diferite drepturi având în principal un caracter procedural de care victimele trebuie să poată beneficia în cursul procedurii penale.

55 Dispozițiile deciziei-cadru trebuie interpretate astfel încât să fie respectate drepturile fundamentale, printre care se impune a se evidenția dreptul la respectarea vieții private și de familie, astfel cum este prevăzut la articolul 7 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (a se vedea în special Hotărârile citate anterior Pupino, punctul 59, și Katz, punctul 48).

56 Obligațiile prevăzute la articolul 2 alineatul (1) din decizia-cadru urmăresc să asigure ca victima să poată efectiv participa în mod adecvat la procesul penal, ceea ce nu înseamnă că o măsură de păstrare obligatorie a unei anumite distanțe precum cea în discuție în acțiunea principală nu ar putea fi dispusă împotriva dorinței victimei.

57 În ceea ce privește articolul 3 din decizia-cadru, care obligă statele membre să garanteze victimelor posibilitatea de a fi audiate în cursul procedurii, precum și de a depune elemente de probă, acesta lasă autorităților naționale o largă putere de apreciere în privința modalităților concrete de realizare a acestui obiectiv (a se vedea în acest sens Hotărârea Katz, citată anterior, punctul 46).

58 Cu toate acestea, pentru a nu lipsi articolul 3 primul paragraf din decizia-cadru de cea mai mare parte a efectului util și pentru a nu încălca obligațiile prevăzute la articolul 2 alineatul (1) din aceasta, respectivele dispoziții presupun, în orice caz, posibilitatea victimei de a face declarații în cadrul procedurii penale și posibilitatea ca depoziția acesteia să fie luată în considerare în calitate de element de probă (Hotărârea Katz, citată anterior, punctul 47).

59 Astfel, pentru a asigura că victima poate efectiv participa în mod adecvat la procedura penală, dreptul acesteia de a fi audiată trebuie să îi dea, pe lângă posibilitatea de a descrie în mod obiectiv cum s-au desfășurat faptele, și ocazia de a-și exprima punctul de vedere.

60 Acest drept procedural de a fi audiate în sensul articolului 3 primul paragraf din decizia-cadru nu le conferă victimelor niciun drept în ceea ce privește alegerea tipurilor de pedepse care pot fi aplicate autorilor faptelor în temeiul normelor dreptului penal național și nici în ceea ce privește nivelul acestor pedepse.

61 În această privință, trebuie amintit că protecția penală împotriva actelor de violență domestică pe care o asigură un stat membru prin exercitarea competenței sale de a aplica sancțiuni nu urmărește să protejeze doar interesele victimei, astfel cum sunt percepute de aceasta, ci și alte interese mai generale ale societății.

62 Rezultă că articolul 3 din decizia-cadru nu se opune posibilității ca legiuitorul național să prevadă, în special atunci când trebuie luate în considerare și alte interese decât cele specifice victimei, pedepse obligatorii având o durată minimă.

63 În sfârșit, în ceea ce privește articolul 8 din decizia-cadru, reiese din alineatul (1) că acesta urmărește să garanteze „un nivel corespunzător de protecție a victimelor", în special în ceea ce privește siguranța și protecția vieții private a acestora, în cazul în care autoritățile competente consideră că există un „risc grav de acte de represalii sau indicii de perturbare serioasă și în mod intenționat a vieții private a acestora".

64 În acest scop, măsurile de protecție de ordin preventiv și practic, precum cele prevăzute la alineatele (2)-(4) ale articolului 8 menționat, urmăresc să asigure posibilitatea victimei de a participa în mod adecvat la procesul penal fără ca această participare să fie afectată de riscuri la adresa securității și a vieții sale private.

65 Articolul 8 din decizia-cadru nu cuprinde, similar articolelor 2 și 3 din aceasta, nicio obligație a statelor membre de a prevedea în dreptul penal național dispoziții care să îi permită victimei să influențeze pedepsele pe care instanța națională le-ar putea aplica autorului infracțiunii.

66 Protecția despre care este vorba în cadrul articolului 8 menționat urmărește în special să protejeze în mod „corespunzător" victima sau o persoană din anturajul acesteia împotriva autorului infracțiunii în cursul procedurii penale.

67 În schimb, articolul 8 din decizia-cadru nu poate fi interpretat în sensul că statele membre sunt de asemenea obligate să protejeze victimele împotriva efectelor indirecte pe care le-ar produce, într-o etapă ulterioară, pedepsele aplicate de instanța națională autorilor infracțiunilor.

68 Prin urmare, articolul 8 din decizia-cadru nu poate fi interpretat în sensul că limitează posibilitatea statelor membre de a alege sancțiunile penale pe care le instituie în ordinea lor juridică internă.

69 În sfârșit, trebuie să se constate că, în sine, obligația de a dispune o măsură de păstrare a unei anumite distanțe în conformitate cu dreptul material în discuție în acțiunea principală nu se încadrează în domeniul de aplicare al deciziei-cadru și, prin urmare, nu poate fi în orice caz evaluată din perspectiva dispozițiilor Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

70 Având în vedere toate considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la primele patru întrebări că articolele 2, 3 și 8 din decizia-cadru trebuie interpretate în sensul că nu se opun posibilității ca o sancțiune constând în păstrarea obligatorie a unei anumite distanțe pentru o durată minimă, prevăzută de dreptul penal al unui stat membru cu titlu de pedeapsă complementară, să fie aplicată autorilor unor fapte de violență comise în cadrul familial, chiar dacă victimele acestora contestă aplicarea unei astfel de sancțiuni.

Cu privire la a cincea întrebare

71 Prin intermediul celei de a cincea întrebări adresate în cadrul fiecăreia dintre cele două cauze, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 10 din decizia-cadru trebuie interpretat în sensul că permite statelor membre, având în vedere caracteristicile specifice ale infracțiunilor comise în cadrul familial, să excludă folosirea medierii în toate procedurile penale referitoare la astfel de infracțiuni.

72 În această privință, trebuie să se observe că, pe lângă faptul că articolul 34 alineatul (2) UE lasă autorităților naționale competența în ceea ce privește forma și mijloacele

necesare pentru a obține rezultatul urmărit de deciziile-cadru, articolul 10 alineatul (1) din decizia-cadru se limitează la a solicita statelor membre să încerce să promoveze medierea în cazul infracțiunilor pe care „le consideră adecvate", astfel încât alegerea infracțiunilor în cazul cărora este posibilă medierea este lăsată la aprecierea statelor membre (a se vedea Hotărârea din 21 octombrie 2010, Eredics și Sápi, C-205/09, Rep., p. I-10231, punctul 37).

73 Prin urmare, articolul 10 alineatul (1) din decizia-cadru permite statelor membre să excludă folosirea medierii în ceea ce privește toate infracțiunile comise în cadrul familial, astfel cum prevede articolul 87 ter alineatul 5 din Legea organică 6/1985.

74 Astfel, din chiar modul de redactare a articolului 10 alineatul (1) menționat și din larga putere de apreciere acordată de decizia-cadru autorităților naționale în ceea ce privește modalitățile concrete de realizare a obiectivelor acesteia rezultă că, prin faptul că a decis să excludă aplicarea procedurii de mediere în cazul unui anumit tip de infracțiuni, alegere care se bazează pe motive de politică penală, legiuitorul național nu a depășit limitele puterii de apreciere de care dispune (a se vedea, prin analogie, Hotărârea Eredics și Sápi, citată anterior, punctul 38).

75 Este necesar să se adauge că aprecierea statelor membre poate fi limitată de obligația de a utiliza criterii obiective în vederea stabilirii tipurilor de infracțiuni în privința cărora consideră că medierea nu este adecvată. Nimic nu indică însă că excluderea medierii prevăzută de Legea organică 6/1985 ar fi bazată pe criterii lipsite de obiectivitate.

76 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la a cincea întrebare că articolul 10 alineatul (1) din decizia-cadru trebuie interpretat în sensul că permite statelor membre, având în vedere caracteristicile specifice ale infracțiunilor comise în cadrul familial, să excludă folosirea medierii în toate procedurile penale referitoare la astfel de infracțiuni.

Cu privire la cheltuielile de judecată

77 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

1) Articolele 2, 3 și 8 din Decizia-cadru 2001/220/JAI a Consiliului din 15 martie 2001 privind statutul victimelor în cadrul procedurilor penale trebuie interpretate în sensul că nu se opun posibilității ca o sancțiune constând în păstrarea obligatorie a unei anumite distanțe pentru o durată minimă, prevăzută de dreptul penal al unui stat membru cu titlu de pedeapsă complementară, să fie aplicată autorilor unor fapte de violență comise în cadrul familial, chiar dacă victimele acestora contestă aplicarea unei astfel de sancțiuni.

2) Articolul 10 alineatul (1) din Decizia-cadru 2001/220 trebuie interpretat în sensul că permite statelor membre, având în vedere caracteristicile specifice ale infracțiunilor comise în cadrul familial, să excludă folosirea medierii în toate procedurile penale referitoare la astfel de infracțiuni.

Semnături